

Над проблематикою взаємодії між слідчим та оперативними працівниками працювали багато науковців, думки яких сходяться у тому, що нею є заснована на нормативних актах спільна діяльність суб'єктів взаємодії у вигляді надання допомоги фізичного та інтелектуального характеру з метою виконання загальних та конкретних завдань (доручень), які виникають під час кримінального провадження. Крім того, можна зробити висновок, що взаємодія слідчого з оперативними підрозділами це їх спільна діяльність, узгоджена єдиною метою (розслідування злочинів).

Відомі такі форми взаємодії:

- взаємодія у складі слідчо-оперативної групи;
- створення слідчої групи при розслідуванні кримінальних правопорушень;
- виконання письмових доручень слідчого;
- взаємодія при зупиненні досудового розслідування;
- оперативне супроводження досудового розслідування.

Відповідно до ч. 3 ст. 41 КПК України та п. 2 ст. 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», доручення слідчого є обов'язковими до виконання. Слід зазначити, що слідчий має право давати доручення лише на проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, але більшість слідчих нехтують цією нормою та доручають проведення інших процесуальних дій. Тому на сьогоднішній день з боку оперативних працівників можна почути нарікання з приводу того, що слідчі зловживають своїми повноваженнями і доручають виконання таких процесуальних дій, які могли б виконати самостійно. Виходячи з цього для того щоб уникнути «недосконалості» під час надання та виконання доручень, в ньому повинно бути чітко сформоване завдання, яке повинен розуміти оперативний працівник виконуючи доручення. Воно має бути вмотивованим, містити інформацію, необхідну для його виконання, строки виконання, конкретний слідчий, якому слід направляти матеріали виконання доручення.

Порушення таких засад взаємодії як законність, професійна етика, чіткий розподіл завдань та повноважень та організуюча роль слідчого тягне за собою негативні наслідки у вигляді, наприклад, затягування строків досудового розслідування.

Враховуючи вищесказане можна зробити висновок, що запорукою успішного розслідування всіх злочинів є постійна та злагоджена взаємодія слідчого з оперативними підрозділами. Організація взаємодії при розслідуванні кримінальних правопорушень являє собою досить складну і комплексну діяльність, яка передбачає реалізацію цілої низки послідовних і взаємопов'язаних процесуальних заходів, спрямованих на максимальне досягнення завдань кримінального процесу. Вважаю, що це є рушійною силою в боротьбі з криміногенною обстановкою в державі.

Одержано 17.04.2018

УДК 343.1(477)

Олексій Георгійович БАРБАШОВ,

курсант групи Ф4-201 ХНУВС

Науковий керівник: доцент кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1 ХНУВС кандидат юридичних наук Фоміна Т. Г.

ЩОДО ПРОБЛЕМ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ СЛІДЧОГО ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

У наші дні досудове розслідування кримінальних правопорушень здійснює слідчий, повноваження якого визначено у ст. 40 КПК України. Незалежно від відомчої належності, усі слідчі мають однакові повноваження, проводять розслідування в одному і тому самому процесуальному порядку. Найчастіше процесуальну самостійність слідчого розуміють як важливий елемент його статусу, який полягає у праві слідчого при провадженні досудового розслідування самостійно приймати всі рішення про його спрямування і про провадження слідчих (розшукових) дій при повній відповідальності за їх законне і своєчасне проведення.

Саме слідчий покликаний забезпечити всебічне, повне та неупереджене розслідування злочину та виконання інших завдань кримінального провадження, що є неможливим без забезпечення його реальною, а не номінальною процесуальною самостійністю. Незважаючи на те, що у напрямі забезпечення процесуальної самостійності слідчого працювало багато вчених, практична реалізація цілого ряду питань, пов'язаних із цією проблемою, залишається далекою від вирішення. Значною мірою цьому сприяє недостатньо чітка законодавча регламентація положень про процесуальну самостійність слідчого й фактична відсутність механізму їх правового забезпечення.

У ч. 5 ст. 40 КПК України закріплено, що слідчий, здійснюючи свої повноваження, є самостійним у своїй процесуальній діяльності. Межі процесуальної самостійності слідчого, спираючись на цю норму, мають дещо сумнівний характер, адже ряд посадових осіб (керівник органу досудового розслідування, прокурор, слідчий суддя) мають право у порядку, визначеному законом, втручатись у діяльність слідчого, що, на наше переконання, обмежує його самостійність і незалежність.

Доцільно звернути увагу на право слідчого щодо оскарження дій прокурора. Ч. 3 ст. 40 КПК України передбачає право слідчого звернутися до керівника органу досудового розслідування у випадках відмови прокурора у погодженні клопотань. Натомість, ч. 3 ст. 312 КПК України містить правило, за яким оскарження слідчим рішень, дій чи бездіяльності прокурора не зупиняє їх виконання, що прямо примушує слідчого і під час оскарження ним рішень прокурора діяти всупереч своєму внутрішньому переконанню. Для посилення процесуальної самостійності слідчого, вважаємо, це правило потрібно було б скасувати.

Однією з останніх новацій є порядок призначення експертиз у кримінальному провадженні. Так, змінами до КПК України від 16.03.2018 р. передбачено проведення експертиз експертними установами, експертом або експертами лише за дорученням слідчого судді чи суду, наданим за клопотанням сторони кримінального провадження (ст. 242-244). При

цьому, слідчий суддя самостійно визначає експерта, якого необхідно залучити, або експертну установу, якій необхідно доручити проведення експертизи. Більш того, проведення експертиз можливе лише у державних експертних установах. клопотання про призначення експертизи розглядається слідчим суддею місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого, здійснюється досудове розслідування, не пізніше п'яти днів із дня надходження до суду. Законом не передбачено винятків з цього положення, у тому числі щодо проведення експертиз для встановлення причин смерті, визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень тощо, що з огляду на черги для проведення експертиз, може викликати певні ускладнення для населення, передусім родичам загиблих (померлих).

Отже, питання щодо процесуальної самостійності слідчого потребує удосконалення, оскільки на сьогодні вона стала мінімально можливою. Обмеження самостійності слідчого сприяє зменшенню ефективності та швидкості проведення досудового розслідування і, як наслідок, унеможливує своєчасне виконання завдань кримінального провадження.

Одержано 17.04.2018

УДК 343.137.9

Олена Юрїївна ЦЕБИНОГА,
курсант групи Ф1-302 ХНУВС

*Науковий керівник: старший викладач кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1 ХНУВС
кандидат юридичних наук Романюк В. В.*

ПРАВОВА ОСНОВА ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ МЕДІАЦІЇ В НАЦІОНАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ПРАВА

Процес запровадження інституту медіації в національній системі праву відбувається уже декілька років, однак на сьогодні існує ряд питань організаційного та процесуального характеру, які необхідно врегулювати. Насамперед пов'язані з уточненням деяких правових норм законодавчих актів, законодавчому рівні.

Першим нормативно правовим актом, який дав початок запровадження даного інституту є законопроект № 3665 від 17.12.2015 «Про медіацію». Проаналізувавши положення даного законопроекту автором було зроблено наступні висновки: в нормах даного законопроекту чітко не визначені повноваження медіатора, правові засади функціонування медіації, що унеможливує якісне надання послуг медіації на професійних засадах.

Також, згідно стратегії реформування судустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, затвердженій Указом Президента від 20.05.2015 № 276/2015, одним з заходів, спрямованим на підвищення ефективності судової системи є «розширення альтернативного (позасудового) врегулювання спорів, зокрема, шляхом практичного впровадження інституту медіації і посередництва, розширення переліку категорій справ, які можуть вирішуватися третейськими суддями або розглядатися судами у спрощеному провадженні; запровадження ефективних процесуальних механізмів для попередження розгляду справ за відсутності спору між сторонами; вивчення доцільності введення мирових суддів». Аналіз норм даного нормативно-правового акту, вказує на відсутність правового закріплення тих галузей права, де планується врегулювати спори за допомогою інституту медіації та не визначено суб'єктів, уповноважених на здійснення такої діяльності.

Аналіз міжгалузевих нормативно-правових актів, що регламентують порядок примирення, а саме: Закону України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» від 07.11.2012 № 137/98-вр та наказу Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги посередництва (медіації)» від 12.09.2016 № 1243/29373, вказує на недосконалість положень, що регламентують порядок укладання угод про примирення, та наявність внутрішніх суперечностей, що унеможливають належне врегулювання організаційних засад функціонування інституту медіації.

Аналіз вищезазначених нормативно-правових актів, дає змогу зробити наступний висновок. Дані нормативно-правові акти містять багато необґрунтованих та не точних положень та прогалин, що унеможливають належне врегулювання функціонування інституту медіації. Тому, необхідно доопрацювання актів, а саме: чітко визначити сферу застосування медіації, привести засади функціонування медіації відповідно до вимог чинного законодавства України та міжнародних-правових актів та визначити коло спорів, які можливо врегулювати за допомогою інституту медіації.

Одержано 17.04.2018

УДК 161.34(477)

Олена Юрїївна ЗАДНІПРОВСЬКА,
курсант групи Ф1-302 ХНУВС

*Науковий керівник: старший викладач кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1 ХНУВС
кандидат юридичних наук Романюк В. В.*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ ВИХОВНОГО ХАРАКТЕРУ

За шість років дії чинного Кримінального процесуального закону України до нього було внесено багато змін щодо порядку здійснення досудового розслідування та судового розгляду з метою найкращого забезпечення реалізації прав їх учасників, зокрема, ці новели не оминули і порядок досудового розслідування та судового розгляду за участю неповнолітніх.